

Koskelaiset

SUKUSEURAN
JÄSENLEHTI

31.3.1999

N:o 15

Äiti Mari, Tuovi ja Ilmi Koskelainen -20 luvulla kuvassa.

Helsingissä 31.3.1999

Juuret Karjalassa

Karjalan Liiton kuluva toimintavuoden teema on "Juuret Karjalassa". Aihe on myös meille karjalaisena sukuseurana aina ajankohtainen, mutta erityisesti se on sitä tänä vuonna, jolloin tulee kuluneeksi 60 vuotta ensimmäiselle evakkomatkalle lähdöstä. Kuusikymmentä vuotta on siksi pitkä aika, että yhä vähemmän on keskuudessamme niitä, joilla on omakohtaisia muistoja menetettyä kotiseudusta. Tämä asettaa erityisesti meille vanhemman ikäluokan edustajille velvoitteen puhua juuristamme lapsillemme ja lastenlapsille ja näin siirtää karjalaista perinnettä tuleville sukupolville.

Miten sitten voimme osaltamme tehdä asian? Ensinnäkin puhumalla, kertomalla entistä ajoista ja oloista voimme saada nuoretkin kiinnostumaan juuristaan. Pitämällä yhteyttä sukulaisiin, solmimalla uudelleen vuosikymmenien aikana ehkä katkenneet siteet setiin, täteihin ja serkkuihin. Tutkimalla sukua ja laatimalla sukutaulut omasta sukuhaarasta. Nähdään, mistä on lähdetty ja mitä kautta tähän on tultu. Vanhempien ja isovanhempien elämän vaiheiden kirjoittaminen muistiin säilyttää heidät ja heidän elämänsä tärkeät asiat vielä tuleville polvillekin. Myös evakkomatkan kuvaus saattaa olla sellainen kokemus, joka panee nykyajan nuoret ajattelemaan ja toivottavasti myös arvostamaan menneiden polvien kokemuksia. Olisiko vielä jossain tallella valokuva isovanhempien vanhasta kotitalosta, annetaan se kunnostettavaksi ja kehystettäväksi ja pannaan seinälle. Karjalaisia perinneruokia on muitakin kuin karjalanpaisti ja piirakat. Kokeillaan muitakin, joita löytyy esim. seuramme jäsenen Salme Tetrin kirjoittamasta Viipurin mummon keittokirjasta (WSOY).

Koskelaisten sukuseura on yksi tärkeä lenkki juuriemme vaalimisessa. Olemme pitäneet sukukokouksia sekä tehneet yhdessä kotiseutumatkoja Vahvialaan ja Viipuriin, käyneet teatterissa ja risteilyillä. Tällä tavoin olemme tutustuneet vuosien mittaan toisiimme vaikka emme aivan lähisukulaisia olisikaan. Seuran sukuviiri on hyvä myös merkkipäivälahjana, jonka kehtaa ojentaa kelle tahansa ja jolle löytyy sija kodin parhaalta paikalta.

Lehtemme tässä numerossa muistelemme talvisodan aikaa, tulehan ensi syksynä kuluneeksi 60 vuotta sen puhkeamisesta. Etenkin nuoremman polven on vaikea mieltää sitä, millaisia nämä kansamme kohtalon hetket olivat tavallisen ihmisen kokemina. Siksi niistä on syytä edelleenkin puhua. Aluksi Mirjam Harjuniemi os. Koskelainen muistelee sitä nuoren tytön kokemuksena. Sodan taustaa kuvaavan lyhyen esittelyn jälkeen lainaamme Tuomas Sutelan kirjoitusta, jossa kuvataan siviilien sotaa kunnan väestönsuojelulautakunnan jäsenen näkökulmasta.

Me kaikki karjalaiset olemme evakkoja siirtolaisia omassa maassamme. Mirjam Harjuniemi on jo tuplaevakko, tosin tällä kertaa vapaaehtoisesti Australiaan saakka muuttaneena. Siirtolaisuuden olemusta kuvailee omien kokemustensa perusteella Kanadassa asuva Kerttu Waselius, joka tunnetaan myös mainion "Koskelaa muistellesa" -kirjan tekijänä. Vaikka on eri asia lähteä vapaaehtoisesti kuin pakosta sodan jaloista, niin jotain samaa kaipuuta juurilleen siirtolainen aina kokee. Tosin kaikkeen tottuu, sillä Kerttu Waseliuksen sanoin "vuosien mittaan elämä urautuu, tyyntyy ja tasoittuu, mutta jälkensä se jättää".

Tänä vuonna on perinteisen sukukokouksen aika, jolloin luodaan myös katsaus kuluneen kahden vuoden toimintaan. Entisen Porvoon maalaiskunnan leirikeskus luo miellyttävät puitteet sukujuhlan viettoon. Tervetuloa kaikki syyskuun alussa Porvooseen.

Eero ja Mirjam Koskelainen välirauhan aikana Koskelassa.

Mirjam Harjuniemi Australiassa -70 luvulla matkalla Suomi-juhlaan Brisbanessa.

KYLMIN YÖ MAANTIELLÄ

**Mirjam Harjuniemi, os. Koskelainen muutti miehen-
sä ja neljän lapsensa kanssa Australiaan vuonna
1958. Siellä Brisbanessa asuva Mirjam muistelee
seuraavassa talvisodan aikaa nuoren, 13 vuotiaan
tytön näkökulmasta. Tapahtumapaikat Tienhaara,
Hovinmaa ja Nurmi olivat käytännössä Viipurin esi-
kaupunkeja, sillä esim. Hovinmaalta oli Viipurin kes-
kustaan matkaa vain 12 km.**

Oli lokakuun alkupäivät vuonna 1939. Asuimme Nurmin Kumitehtaan asunnossa, koska äitini oli tehtaalla työssä. Viikkoa aikaisemmin olin tullut kotiin Perolta, jossa olin ollut tätini luona apupiikana.

Äitini kanssa olimme puhuneet, että minun pitäisi vakituinen työpaikka. Kun serkkuni Salme oli työssä Tienhaaran lakkitehtaalla, läksin Salmen luokse Hovinmaalle tiedustelemaan lakkitehtaalta juoksutytön paikkaa. Ja niin kävi, että sain paikan ja matkat sopi kulkea junalla. Työ oli asioilla kulkemista ja monenlaista muuta tyttöjen passaamista. Siitä alkoi minun työelämäni, tuntipalkalla, jota maksettiin markka kaksikymmentäviisi penniä tunnilta.

Sota syttyy

Sen syksyn aikana rakennettiin ilmahälytyspillit ja keran niitä kokeiltiin. Ääni oli karmea ja säikäytti kaikki ihmiset. Ja niin tuli marraskuun 29. päivän aamu. Olimme Salmen kanssa menossa työhön kun hälytys alkoi. Ensin ei ymmärretty yhtään mitään, että miksi pillit soivat. Sitten vastaantulijat kertoivat, että sota on alkanut, Venäjä on hyökännyt. Niitä tunteita ei voi kuvata, mitä sisimmässä tunsin. Eniten tunsin pelkoa, että mitä nyt tulee tapahtumaan. Iltapuhteilla oli aina pohdittu niitä kauheuksia, joita saadaan kärsiä, jos sota syttyy.

Menimme tehtaalle, jossa kaikki oli koolla. Johtaja Lali Stenborg puhui vakavasti tilanteesta ja käski mennä toistaiseksi kotiin. Seuraavana päivänä menimme Sipilään, mummon, Helena Venäläisen luo Jokelan taloon. Voi sitä päivää ja niitä päiviä. Lentokoneita lenteli yli kaiken aikaa. Eivät ne meitä pommittaneet, mutta ilma- taisteluja oli Viipurin puolella.

Sitten alkoi hevoskuormia tulla Viipurista päin täynnä tavaroita ja ihmisiä, viluisia lapsia. Muistan, että yksikin rajan lähellä asunut mies oli joutunut lähtemään alusvaatteisillaan. Kertoi kiireestä lähdöstä kun vihollinen oli jo portilla. Niin se elämä alkoi lähteä ankeana eteenpäin. Äiti kävi vielä työssä Nurmissa. Me Salmen kanssa saimme kutsun Tienhaaraan lakkitehtaalle. Salme kulki yöt kotona kun asui lähellä Hovinmaalla. Pitempimatkalaisille tytöille johtaja järjesti keittiön ja kamarin asuttavaksi. Siihen pääsin minäkin pienimpänä mukaan.

Lakkitehtaalla teimme työtä iltaviidestä aina yhteen yöllä, koska päiväsaikaan oli jatkuvasti hälytyksiä. Päivällä saimme nukkua tai olla pommisuojaissa. Mutta joka paikassa oli jäätävän kylmää, sillä pommitusten pelosta ei saanut lämmittää, jotta savut eivät olisi näkyneet vihollisen koneisiin. Sunnuntaisin kävin Sipilässä mummon luona kun pääsin Valion maitoautossa aikaisin aamulla. Maanantaiaamuna menin takaisin Hovinmaalle

junalla. Piti lähteä aikaisin liikkeelle kun kävelymatkaa Nurmin asemalle oli viisi kilometriä. Joskus olin taas yötä äitini luona Nurmissa. Jouluna olimme Sipilässä. Oli kylmää ja ankeaa: pakkasta oli paljon ja koko ajan täysikuu. Ei tuntunut joululta kun oli pelko sydämessä.

Helmikuun loppupuolella olin Tienhaarassa. Kovasti oli työtä; tytöt teki sotilaille hattuja ja mie jouduin laittamaan niihin kokardit paikalleen ja pakkaamaan laatikoihin. Laatikot kannettiin kuorma-autoihin vietäväksi rintamalle. Tehdassali oli yläkerrassa. Sieltäkös mie kantelin niitä laatikoita alas odottavaan autoon. Kyllä olin aamuyöstä niin väsynyt, etten kissaakaan ois jaksant sanna. Heti olis pitänyt syödä huomisen päivän varalle, kun oli saanut tulta hellaan ja uuniin.

En muista oliko tehdas kaksi- vai kolmikerroksinen, mutta alakerta oli sotilaiden muonavarasto. Minä kun olin nuorin ja pienin työntekijä tehtaalla, niin sain sotilailta suklaata. Mutta isommat tytöt sitä kähvelsivät minulta. Kun itse eivät saaneet.

Pommitukset alkavat

Yhden illan muistan oikein hyvin. Noin 11 aikaan illalla tuli sellainen jyräys, että oksat pois. Tehdas vapisi ja tärisi ja koneet heiluiivat. Kaikille tuli kauhu ja hätä rynnätä ulos ja raput olivat täynnä menijöitä. Minä pieninpäni jäin viimeiseksi ja pääsin ulos vasta kun kaikki oli jo ohi. Viereiselle pellolle oli tullut kaukoammus. Seuraavana päivänä käytiin katsomassa sen tekemää valtavaa kuoppaa. Vähän kun olisi tullut enemmän oikealle, niin olisi osunut tehtaaseen. En muista paljonko ikkunoita hajosi. Joskus ajattelin, että tulivatkohan kokardit varmasti keskelle lippaa, mutta kukaan ei sanonut mitään, sillä kiire oli.

Sitten tuli viimeinen sunnuntai helmikuun lopulla. Minun piti mennä Mummolle Sipilään, lisää evästä hakemaan. Menin taas kuuden aikaan aamulla tien varteen Valion auto varttumaan. Vartuin ja vartuin, melkein itku tuli siinä kylmässä, yli 40 asteen pakkasessa. Eikä ne vaatteetkaan niin hyvät olleet, että olisi kunnolla tarenut. Auto ei tullut tai sitten oli jo mennyt. Menin takaisin asunnolle, mutta siellä ei ollut ketään, olivat toiset jo menneet kotiin.

Jo aamusta oli paljon koneita ilmassa, sillä oli jatkuva hälytys. Minun olisi pitänyt mennä pommisuojaan, mutta en halunnut, pelkäsin sitä. Siinä metsikössä sitten kärvistelin ja seurasin koneiden menoa. Ei mennyt kauan, kun jyminä alkoi kuulua ja sitä kuuluikin sitten pitkin päivää Hovinmaan suunnasta. Niin se päivä meni pelätessä ja palellessa, sillä olin yksin enkä tiennyt mitä oli tapahtunut. Ei tullut mieleen edes sotilailta kysyä. Noin viiden aikaan tuli Salme minua hakemaan ja oli hätää täynnä: Hyvä että löysin sinut, nyt lähdetään. Kiireesti kokosin kampeeni ja niin lähdimme Tienhaarasta sanomatta kenellekään mitään, ei tullut mieleen. Jällestä päin sain tietää, että minua oli etsitty.

Evakkoon

Niin sitten käveltiin Salmen kanssa Hovinmaalle hänen ja tätini kotiin, jossa äitikin odotti. Heidän kotinsa oli täynnä sotilaita, jotka tarjosivat meille leipää ja korviketta. Sotilaat ihmettelivät, että olimme vielä siellä ja kehottivat pikaisesti lähtemään pois sodan jaloista. Illan mittaan lähdimme kävelen Sipilään. Sinne sitten lähdettiin yön selkään kävelemään yli kymmenen kilometrin matkaa. Tuli kyllä mieleen, että miten tästä selvitään, kun oli niin kylmä ja kantamuksiakin oli mukana. Tajut-

tiin, että tämä on nyt menoa.

Matkalla Salme kertoi Nurmin ja Hovinmaan pommituksista ja mainitsi tuntemiemme ihmisten kuolemasta. Kävellessä näimme myös pommiin tekemää tuhoa, raunioita ja tulipaloja. Salme kertoi myös äitini olleen Nurmin pommituksessa. Vaikka oli jäänyt mullan ja soran alle ei kuitenkaan käynyt pahemmin, joku oli auttanut ylös. Samassa pommituksessa oli kotimme tuhoutunut kokonaan. Äiti oli tullut Sipilään täysin sekopäisenä, hänellä kun oli hätä minusta. Äiti oli saanut Salmen lähtemään minua hakemaan.

Oli kylmä, tuntui että jäätyy, mutta kun käveli väsyneenä laahustaen huivi pään ympärillä, ei kuitenkaan jäänyt kuin silmäripset. Kun oltiin ohitettu Käen talo ja tultu metsätielle, niin kuulumme ääniä metsästä. Ketään ei näkynyt mutta tiesimme, että ihmisiä siellä oli. Siellä meidän kohdalla ammuttiin valoraketteja eikä mennyt kauankaan kun tuli lentokoneita, jotka ampuivat meitä. Oli kuutamoyö, mutta olimme metsän suojassa. Oli riemu sydämessä kun Sipilä tuli näkyviin ja Jokelan talo ensimmäisenä. Sitten olimme taas kaikki yhdessä: äiti, sisaret ja veljet sekä Salme ja Salmen äiti. Ja tietysti meidän mummo.

Illan mittaan oli tullut tieto, että huomen illalla on lähdeittä Nurmin asemalle puolen yön maissa. Evakkोजना tulee silloin ja joku tulee meitä hevosella hakemaan. Seuraavana iltana kun ootettiin lähtöä, sanoi mummo: ”Mie en lähe mihikää kotontain, en.” Lähti kuitenkin ku väkisin kannettii rekkee tavaroie sekkaa. Muut myö käveltii. Yhdeksänvuotias veljeni taisi kuitenkin pieninpänä olla reessä.

Nurmin asemalla oli ihmisiä paljon, ei niitä tuntenut kun oli pimeää. Asemarakennusta ei enää ollut, oli pommitettu maan tasalle. En käynyt kotini raunioita katsomassa. Pääsimme lähellä olevaan saunaan lämmittelemään ja junaa odotelemaan. Mutta junaa ei tullut, joten ai auttanut muu kuin mennä kotiin takaisin. Seuraavana iltana mentiin uudelleen asemalle, ja puolen yön aikaan härkävaunut tulivat. Niin alkoi evakkoreissu.

Mirjamin mummola on säilynyt sodan melskeissä. Kuva otettu kotiseutumatkalla -90 luvulla.

Talvisodan aika Vahvialassa

Edellä on Mirjam Harjuniemi muistellut talvisodan aikaa sellaisena kuin sen koki juuri työelämään siirtynyt, sodan alussa vasta 13 vuotias tyttö. Seuraavassa kuvataan siviilien sotaa siltä pohjalta kuin se on esitetty 1949 ilmestyneessä Tuomas Sutelan kirjoittamassa Vahvialan kunnan 25-vuotiskertomuksessa.

Sota syttyy

Neuvostoliitto liittyi syyskuussa 1939 alkaneeseen maailmansotaan miehittämällä ensin Itä-Puolan ja saamalla itsenäiset Baltian maat taipumaan vastarinnatta sotilaallisiin vaatimuksiinsa ja liittymään myöhemmin Neuvostoliittoon. Lokakuussa se aloitti neuvottelut alueluovutuksista Suomen kanssa. Kun näihin ei suostuttu, neuvottelut katkaistiin marraskuun 13. päivänä. Sota syttyi Neuvostoliiton sanottua irti maittemme välisen hyökkäämättömyyssopimuksen 28.11. 1939 ja aloitettua sota-toimet kaksi päivää myöhemmin. Sota syttyi yllättäen ilman minkäänlaista sodanjulistusta. Venäläiset aloittivat sotatoimet kaikkien rajan yli johtavien pääteiden suunnassa samalla kun vihollisen laivasto pommitti Suomenlahden ulkosaaria ja rannikko. Ilmavoimat suorittivat rajun yllätyksellisen pommitusiskun Helsinkiin ja muillekin Etelä-Suomen paikkakunnille.

Venäläisten tarkoituksena oli heti alussa suurella ylivoimallaan murskata suomalaisten vastarinta. Suomen rajoille oli koottu 26-29 divisioonaa, hyökkäysvaunuarmeijakunta, lukuisia muita erikoisjoukkoja ja kaikkiaan enemmän kuin puoli miljoonaa miestä. Nämä voimat oli jaettu neljään armeijaan, joista voimakkaimman tehtävänä oli Karjalan kannaksen kautta suorittaa Etelä-Suomen valtaus. Laatokan Karjalaan hyökkäneen armeijan tehtävänä oli hyökätä Kannaksen puolustajien selkään. Venäläisten 9. armeijan tehtävänä oli taas katkaista Suomi keskeltä Kuhmon, Suomussalmen ja Sallan suunnalta, edetä Pohjanlahden rannikolle ja samalla estää yhteydet Ruotsiin. Sodan päänäyttämöksi muodostui Karjalan Kannas, jossa Summan puolustustaisteluilla oli ratkaiseva merkitys. Viipuria ei talvisodassa vallattu, mutta maaliskuussa taisteluita käytiin jo kaupungin porteilla, tykinkantaman päässä Tienhaarasta ja Hovinmaasta.

Siviilit sodan jaloissa

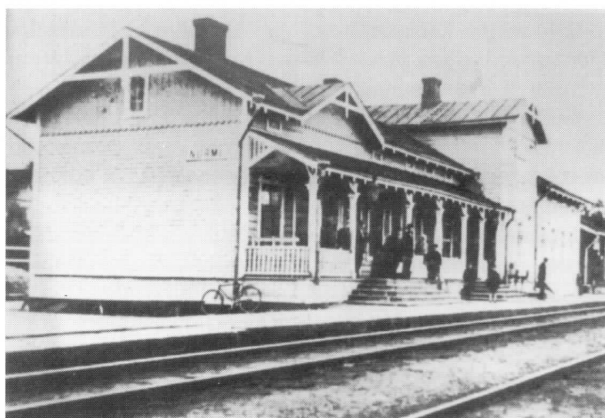
Jo heti ylimääräisten kertausharjoitusten alussa oli Vahvialan kunnastakin mobilisoitu kaikki reserviläiset rajalle mahdollisen sodan varalta. Kuntaan järjestettiin väestönsuojelulautakunta, jonka toimesta järjestettiin vss-kohteet Nurmiin, Hovinmaalle ja Tervajoelle. Nämä kohteet saivatkin jo heti sodan alussa työtä ja kotiseutu sai tuntea sodan esimakua. Jo sodan ensimmäisenä päivänä, siis joulukuun 1. päivänä, pommitettiin ensi kerran Hovinmaan aseman seutua. Pommit rikkoivat jonkin verran ratapihaa, mutta muuten ei vielä syntynyt suurempaa vahinkoa.

Saman päivänä tulivat Kannakselta ja Viipurista ensimmäiset pakolaiset, joiden hoivaamisessa ja edelleen saattamisessa kului muutamia päiviä. Muuten sai kotiseutu olla jokseenkin rauhassa, muutamia pienempiä lentopommituksia lukuun ottamatta aina tammikuun loppulle saakka. Tällöin vihollisen lentotoiminta vilkastui ja väestön turvallisuus alkoi käydä kyseenalaiseksi. Varsin

yölennot ja pommitukset alkoivat käydä hermoille. Helmikuun 10. päivänä oli varsinkin Tervajoelle kohdistunut isompi pommitus, jolloin sinne pudotettiin kolmisenkymmentä räjähdys- ja palopommia. Nurmia pommitettiin 14. päivä, mutta tällöin ei vielä sattunut pahoja tuhoja.

Helmikuun 17. oli Vahvialan kohtalon päivä. Silloin annettiin virallinen määräys kunnan väestön evakuoinnista. Sotarintamalla oli Summan lohko sankarillisen puolustuksen jälkeen murtunut, jolloin taistelualue siirtyi lähemmäs Viipuria ja siis Vahvialaakin, joten kunnan tyhjentämiseen oli ryhdyttävä. Ensin koetettiin saada turvaan lapset, naiset ja vanhukset. Ja niinpä jo saman päivän illalla siirrettiin Tervajoen, Vanhankylän, Hovinmaan ja Nurmin kylistä pääosa väestä juniin Tienhaaran, Hovinmaan ja Nurmin asemilla. Toimenpide ei suinkaan ollut liian aikainen, sillä jo seuraavan päivän aamuna alkoi koko kunnan alueen yllä tavattoman ankara lento-pommitus. Kello 8.50 annettiin lentohälytys, josta ei koskaan enää annettu "Vaara ohi"-merkkiä.

Nurmin asema joutui kovimman pommituksen koh-

teeksi. Kumitehtaalla syntyi pari tulipaloa, asemalla heinälastissa olleet rautatievaunut samoin kuin asemarakennus ja sen lähettävillä ollut suuri myllylaitos sekä yksityistaloja syttyi palamaan. Sekasortoa lisäsi se, että illalla alkoi asemalle saapua suuret määrät etäisimmistä kylistä sekä Viipurista evakuointimääräyksen saanutta väestöä. Nämä siirrettiin lähellä olevalle kansakoululle. Pakolaisia täynnä oleva koulurakennus joutui yöllä pommituksen kohteeksi, jolloin kymmeniä ihmisiä kuoli ja loukkaantui. Ensiapuasemat täyttyivät haavoittuneista, joiden hoitamisessa henkilökunnalta kysyttiin erityistä rohkeutta ja uhrautuvaa mieltä. Henkiin jääneet vetäytyivät pitäjän keskivaiheille rauhallisemmille paikoille, kun eteenpäin menoon ei ollut mahdollisuuksia.

Hovinmaalla nämä päivät olivat lähes yhtä tuhoisia. Ensimmäisenä sortui puhelinkeskuksen talo, jolloin keskuksen hoitaja Kerttu Lajunen sai surmansa työnsä ääressä. Samoin tuhoutui monta yksityistä asuntoa, jolloin useita henkilöitä kuoli tai haavoittui. Samanlaista tuhoa syntyi Hounilla, Lou-olla, Tervajoella ja Vanhassakylässä.

Helmikuun 21. päivänä taivas meni vihdoinkin ras-kaaseen pilveen, jonka johdosta saatiin muutamia rauhallisempia päiviä. Tänä aikana voitiin jatkaa evakuointia, jolloin kunta vähitellen tyhjeni asukkaista. Paikoilleen jäivät ainoastaan jäljelle jääneen karjan hoitajat ja vss-miehistö, joka sekin vapautui kun suojelutoiminta 24. päivä lopetettiin tarkoituksettomana.

Tällä välin oli taistelurintama siirtynyt yhä lähemmäs. Vaikka vihollinen ei kyennytkaan valtaamaan Viipuria, oli se maaliskuun 5-7. päivinä oli hyökännyt kovissa pakkasissa jäätyneen Viipurinlahden yli päästen maihin Säkkijärven rannikolla Nisalahden kylän kohdalla. Tä-

män seurauksena Vahvialakin joutui välittömäksi taistelualueeksi, sillä tykistötuli ulottui jo Tervajoelle, Vanhankylään ja Hovinmaalle. Nyt ruvettiin kiiruhtamaan jäljellä olleen karjan ja viljan pois siirtämistä, mikäli suinkin mahdollista. Osa karjasta oli jo teurastettu sotaväen tarpeiksi, mutta osa sentään pelastui uusille siirto-paikkakunnille. Maaliskuun alkupäivät kuluivat siten ali-tuisten pommitusten ja tykistötulen alaisina.

Tammikuun 13. päivä valkeni kirkkaana ja säteilevä-nä. Odotettiin jälleen raskasta päivää. Tykkien jylinä kuului kuten ennenkin läheisenä ja pahaenteisenä. Jota-kin outoa oli sentään ilmassa. Kauniista säästä huolimatta ei vihollisen koneita näkynytäkään. Ja oudommaksi tuli vielä olo, kun klo 11 tykistötulikin yhtäkkiä lakkasi ja kaikkialle tuli hiljaista. Odottamatta, aavistamatta oli tullut rauha.

Vahvialan väestön, Karjalan heimon ja koko Suomen kansan keskuudessa ei kuitenkaan ilo päässyt puhkeamaan, sillä rauhan ehdot olivat kovat. Lähes koko Karja-lan heimo joutui siirtymään pois kotikonnuiltaan.

Kiitos lahjoituksesta

Kuultuaan, että sukuseuramme kassa oli maaliskuun alussa lähes tyhjä, lähetti Tuovi Koskelainen asiaa enem-pää empimättä seuramme tilille 3 000 markkaa. Koske-laisten Sukuseura kiittää Tuovia tästä hienosta lahjoituk-sesta, joka antaa mukavasti pelivaraa lehtemme julkaise-miseen ja muutenkin seuran asioiden hoitoon. Tuovi on lähtöisin Koskelasta ja Löytömäeltä ja asettunut varsi-naisen evakkoajan jälkeen asumaan Helsingin Pohjois-Haagaan, jossa on yhdessä sisarensa Ilmin kanssa kulu-nut jo yli 40 vuotta. Tuovi on uskollinen sukukokousten osanottaja, hän kuuluu seuran perustajajäseniin ja hänel-lä on muutenkin ollut keskeinen asema sukuseuran pe-rustamisen valmisteluissa. Lämmin kiitos, Tupu, myös kaikesta tästä.

Lehtemme vuoden 1996 kevätnumerossa kerrottiin va-lokuvan kera Tuovin 80-vuotispäivistä. Tällä kertaa jul-kaisemme serkkunsa Pekan ottaman hiukan varhaisem-man kuvan yhteiseltä Punkalaitumen retkeltä. Vasem-malla Ilmi, oikealla Tuovi.

TARINAA SIIRTOLAISUUDESTA

Heikki ja Maria Koskelaisen nuorin tytär, Kerttu, lähti Kanadaan v. 1958. Tässä hän pohdiskelee siirtolaisuuden olemusta omien kokemustensa perusteella. Loppuosa artikkelista julkaistaan lehtemme seuraavassa numerossa

Muistan lapsuudessani usein asuinsijoiltansa muuttavista sanotun: ”Ei vierivä kivi sammalta ota.” Ajateltiin, että kuka juuriltansa lähteä uskaltaa, voi joutua vierivän lailla aina edelleenkin helposti liikkeelle lähtemään.

Lapsuuden ajan turvallisista maisemista jouduin minäkin muiden mukana jo varhaisessa elämässäni muutamaan pois, kokemaan siirtolaisuutta.

Kun sodan aikana tilanne vaati siviiliväestön siirtymistä rintamalinjan lähetessä kotiseutuamme, siirrettiin Karjalan kansa kanta-Suomeen turvallisemmille alueille ja uusiin maisemiin.

Tämä ensimmäinen lähtö talvisodan aikana oli meille kuin esiharjoittelua, sillä jatkosodan alkaessa palasimme pian takaisin kotiseudullemme. Ja niin saimme kokea toistamiseen ja tällä kertaa lopullisena tosiasiana siirtolaisuuden.

Jo silloin alkoi kohdallani jatkuvana osana kuulua ns. vähemmistöryhmään. Se on jatkunut ja kulkee loppuun asti. Olen joskus kuullut puhuttavan vähemmistöryhmistä. Vasta nyt havaitsin, että ovat minullekin puhuneet, koska huomaan kuuluvani siihen väestönosaan. Ja siinä on kieltämättä omat ongelmansa.

Sodan jälkeen Suomessa alkoi kaikesta huolimatta voimakas jälleenrakentaminen kaikilla elämän aloilla. Ei vähiten myös suuren siirtolaisväestön asumismahdollisuuksien löytämisessä ja heidän sijoittamisessaan.

Maassa vallitsi ankara asuntopula. Poliittisesti oli vielä epävarmuus tulevaisuudesta ja suoranainen köyhyys koettavissa monen kohdalla. Oli aloitettava tyhjäs-tä. Olosuhteet sallivat sen ja ajan henkikin vaikutti, että rohkeimmat ja seikkailunhaluisimmat hakeutuivat sodasta säästyneen naapurimaamme Ruotsin työmarkkinoille. Oltiin totuttu pitämään Ruotsia hyvänä maana, ja sitähan se olikin määrättyssä mielessä. Maa kärsi työvoimapulasta ja ahkerat suomalaiset nousivat pian työnantajien suosioon. Helpot ja houkuttelevat sosiaali-edut houkuttelivat myös pinnareita ja lainrikkoojia ym. uusiin olosuhteisiin, uudessa maassa elämään. Liekö tämä ollut yhtenä syynä, ettei Ruotsia monet suomalaiset jatkossakaan kokeneet kovin siirtolaisystävällisenä maana. Juurettomuutta oli vaurastumisenkin myötä, mutta siirtolaisia oltiin sittenkin.

Ruotsissa viisikymmentäluvun alussa viettämäni vuosi oli kuin huumetta. - ilman huumeita. Elämä sykki voimakkaasti kaksikymmenvuotiaan rinnassa. Työtä tehtiin tauotta ja ahkerasti. Hässelbyn kauppapuutarhoissa oli kansainvälistä seuraa. Ja sitten vielä työnantajan selän takana tehtiin muutamia iltatunteja Tukholman ravintoloissa tiskikoneen ääressä melkein ruokapalkoilla.

Työtä tehtiin ja rahaa saatiin ja hienoja hepeniä osteltiin. Siitä oikeastaan koostuikin elämän sisältö, sotavuosien loppuun kuluttaman vaate- ja jalkinevaraston uusimisesta. Kaikki oli uutta, parempaa ja mielenkiintoisempaa uudessa maassa ja uusissa olosuhteissa.

Oli oltava liikkeellä. Menemistä ja tulemistä oli yhtä mittaa, työssä, ruoka- ja vaateostoksilla. Käytetyllä vanhain tavarain kaupasta ostetulla polkupyörällä oli hyvä kulkea ja kierrellä tutustumassa Tukholman nähtävyyk-

siin ja historiallisiin paikkoihin. Käytiin iltakahvilla toisten samanlaisten suomalaisten luona. Samaa lujaa menoa kaikilla. Samat surut, samat ilot.

Maantieteellinen asema suo Ruotsissa asuvalle suomalaiselle helpommin sen edun, että voi lopettaa siirtolaisuuden ja lähteä koti-Suomeen. Minä lähdin, toiset jäivät. Urheilusta kiinnostuneena halusin nähdä ja kokea historiallisen olympiavuoden 1952 Suomessa. Tajusin myöhemmin, ettei jatkossakaan ollut helppoa kaikilla niillä, jotka jäivät. Ollaan olemassa ja kuitenkin juurettomia, selvästi toisen luokan kansalaisia. Jotkut sortuivat, jotkut vaurastuivat. Mutta luulen, että jollakin lailla siirtolaiskukupolvi on ja jää erilaiseksi. Tyhjyyttä ja mitättömyyttä koetaan, tunnetaan koti-ikävä ja samalla vieraantumisen tunnetta. Vuosien mittaan elämä urautuu, tyntyy ja tasoittuu, mutta jälkensä se jättää.

Eräs siirtolaiselämää kuvaava kirjailija tulkitsee haastattelussa tunteitaan näin: ”Aukaistaan ovi, pannaan se kiinni, kengät jalkaan. Semmoista menemistä ja tulemistä vain yhtä mittaa. Ei ole naurua eikä erotiikkaa. Ihmisillä on siinä surutakki päällään, olen huomannut.” Hän jatkaa: ”Että minun ikäisilläni, joilla on samanlainen tausta kuin minulla, ei ole kasvoja. On vaikea tietää, keitä he ovat.” Arvelen kyseisen henkilön asuneen siirtolaisena Ruotsissa viimeiset 20 vuotta.

Monille siirtolaisille Koti-Suomi yhäti vielä koetaan rakkaana, jossa halutaan vierailla useammin tai harvemmin. Sittenkin siellä on jotain, joka vetää ja houkuttelee. Silmät katselevat eri tavalla kun on oltu välivuodet poissa. Sittenkin täältä ne juuret oli reväisty, ja kasvukipu oli joskus toisenlaisessa maaperässä kieltämättä kova. Ihminen kun on sellainen, että se tahtoo palata juurilleen silloin tällöin, jos se on mahdollista.

Kerttu Waselius

Lehmä ojassa

Kapajärven kuivatuksen yhteydessä vv. 1937-38 kaivettiin paljon viemäriä soiden ja metsien maapohjan kuivatusta varten. Meidänkin laidunmetsään oli tehty useita viemäriä, jotka johtivat vedet Nisajokeen. Tänä laidunmetsään vietiin lehmät aamuisin ja käytiin taas iltaisin noutamassa.

Yhtenä lauantai-iltana oltiin taas hakemassa lehmiä kotiin lypsettäväksi laidunmaan veräjältä, johon ne aina iltaisin noutaikaan kerääntyivät. Mutta nyt havaittiin yhden Saaran ja Kallen lehmän puuttuvan joukosta. Ensin Saara ja Kalle huutelivat lehmää tulemaan ja ihmettelivät, miten se nyt on jäänyt joukosta. Sitten he hätäntyivät.

Lähdettiin joukolla hakemaan. Jonkin ajan kuluttua kuului huuto: täällä! Lehmä löytyi viemäriojan pohjalta, mahaansa myöten vajonneena löysään saveen. Oli yrittänyt ylittää viemäriä ja vajonnut saveen. Lehmä oli yrittänyt ylös, mutta juuttunut entistä pahemmin ja oli kovin väsynyt. Katseli meitä nyt onnettomana ja me taas sitä vähän neuvottomina. Tuumittiin, miten se saataisiin autettua pois ojasta.

Kalle lähti hakemaan kotoa köyttä ja Saara voivotteli lehmän vieressä: Kui sie sillee, Mansikki. Köyden saaminen lehmän mahan alitse, etujalkojen vierestä, oli hankala työ. Kalle makasi lehmän vieressä savessa ja työnsi kepin avulla köyttä lehmän alitse. Haarukkakepilä saatiin köydestä ote ja vedettiin toiselta puolelta ylös.

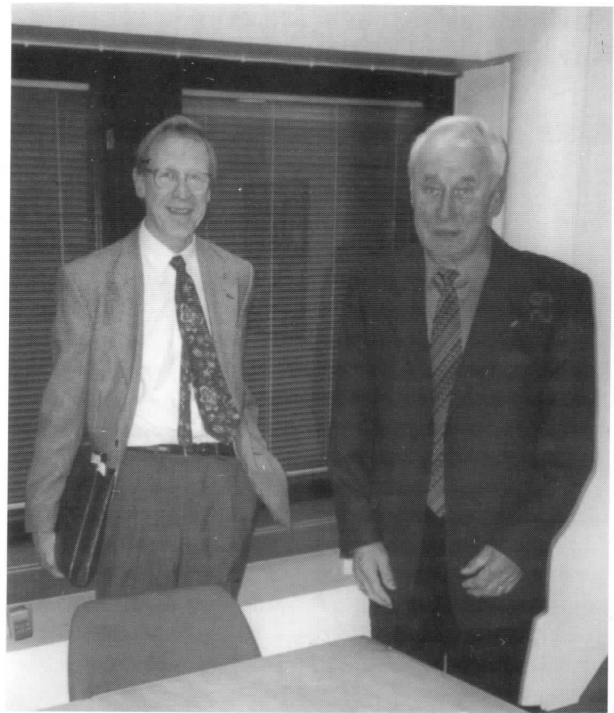
Sitten alkoi kova veto. Meitä oli Kalle, Saara, Isä, Kirsti ja minä. Tiukassa oli Mansikki ja painava. Savi piti kiinni. Saatiin vähän kerrallaan etujalkoja nousemaan ja vedettiin lehmää sivuun. Kun kovasti vedettiin, älysi lehmä itsekkin pyrkiä ylös ja auttoi etujaloillaan. Kyllä oli savessa lehmä jaloilleen päästyään, mutta niin olivat auttajatkin.

Tällainen oli tunnelma sinä lauantai-iltana. Kotona oleva nuoris, Eino, Pentti ja Laura olivat kylän karkeiloissa, mutta väkeä riitti vielä auttamaan lehmää ojasta.

Pekka

Vaivasniemen joukkoa evakossa Pornaisten pitäjän Laukosken kylässä Nygrän talossa. Mari Mitikka, Toini Ampuja, Laura Koskelainen, Sirkka Koskelainen, Saara Koskelainen, Eino Ampuja, Pekka Koskelainen ja Eino Koskelainen. Seisomassa Eino Niemelä ja Matti Koskelainen. Kesällä 1941.

Seuran perustamisesta lähtien eli 18 vuoden ajan johtokunnassa toiminut Pauli Vainikka ilmoitti johtokunnan kokouksessa 29.9.1998 joutuvansa terveydellisistä syistä luopumaan tehtävästään. Seura esittää Paulille lämpimät kiitokset hänen aktiivisesta panoksestaan seuran toiminnassa. Kuvassa Pauli oikealla.

Ampiaispesä

Vaivasniemi kesällä 1937. Me Kirsti, Pekka ja Sirkka haettiin lehmät metsälaitumelta läheltä Tervajärven kylän rajaa.

Laiduntie kulki aidattuna Juokkolan ja Käen maiden välissä. Paikoitellen tie oli savivelliä ja kurainen lehmiin tallauksen jäljiltä.

Oli lämmin ja aurinkoinen ilta, kun ajettiin lehmiä kotiin päin. Kun tultiin Vaivasniemen peltojen viereen piti avata veräjä. Kirsti juoksi avaamaan veräjää, minä ja Sirkka paimennettiin lehmiä takana.

Ampiaiset olivat tehneet ison pesän Käen puoleiseen riukuaitaan, me ei oltu sitä koskaan huomattu.

Kun Kirsti veti auki viimeistä veräjän riukua, riun pää tönäsi ampiaispesään ja rikkoi sen. Ampiaisia tuli mustanaan.

Kirsti kirkui, huusi, itki ja juoksi. Katsoin hämmästyneenä Kirstin juoksemista ennenkuin älysin mitä oli sattunut. Ampiaiset olivat käyneet hänen kimppuunsa Kirsti haroi käsillään kasvoista ja tukasta ampiaisia irti.

Lehmätkin hermostuivat ja lähtivät juoksemaan kotiin päin.

Kirstillä oli ampiaisen pistoksia kasvoissa ja päässä sekä joka puolella mihin ne olivat päässeet. Isoja valkoisia paukamia nousi iholle. Tuska ja polte oli hirvittävä. Pistoksia voideltiin. Onneksi Kirstille ei tullut pahempaa myrkytystä.

Ei me Sirkan kanssa uskallettu mennä laittamaan veräjää kiinni. Isä laittoi.

Pekka Koskelainen

Kuvia Heikki Koskelaisen elämän vaiheista... Toivolan Heikki Vahvialan Koskelan kylästä.
Kuvat Mirjami Sirkalta Suomenkylästä.

Heikki ja Emma kihlajaikuvassa.

Heikki, Mirjami ja Emma Koskelassa Toivola talonsa edustalla.

Talvisodassa Toivola paloi, mutta välirauhan aikana tällaisena , siinä paistettiin leivät.

Tämä kuva oli Suomen Kuvalehdessä kesällä -44. Jälleen evakkomatka edessä. Heikki Koskelainen Kaitjärven asemalla odottamassa tavaroiden lastausta junaan. Ruoka maistuu omissa pöydässä ulkosalla.

Viipurin läänin koskelaiset ja ne muut

Heikki, Mirjami ja Emma kotinsa edessä Suomenkylässä. Nykyhetkellä talo on peruskorjattu hienoon kuntoon.

50–60 luvulla Heikki kulki moottoripyörällä työhön.

Niin tavalliselta kuin sukunimemme tuntuukin, niin varmaan yli 90% koskelaisista on alkujuuriltaan lähtöisin yhdestä ja samasta paikasta, nimittäin Viipurin maalaiskunnasta, tarkemmin sanoen siitä osasta, joka toimi itsenäisenä Vahvialan kuntana vuodesta 1921 alkaen vuoteen 1944 saakka, jolloin se lopullisesti luovutettiin Neuvostoliitolle.

Kaikki koskelaiset eivät kuitenkaan ole Vahvialasta lähtöisin. Yksi mielenkiintoisimmista poikkeuksista on nykyisin Helsingissä asuva Anders Koskelainen, johon yhteys löytyi internetin välityksellä. Hän on inkeriläinen paluumuuttaja, jonka alkuperäinen sukunimi Koskelainen on muuttunut Venäjällä Koskelaiseksi. Tämä johtuu siitä, että venäjänkielessä lausutaan painoton o lähes samalla tavalla kuin suomalainen a, joten vuoden 1917 vallankumouksen jälkeen alkoivat sikäläiset byrokraatit kirjoittamaan nimen venäläisittäin o:lla. Näin kirjoitettu ja passiin merkitty nimi muuttui, vaikka se äännettiinkin aluksi entiseen tapaan. Andres puhuu suomea, mutta hänen äidinkiensä on jo venäjä.

Andres kertoo, että hänen sukunsa vaiheita on voitu seurata 1620-luvulle, jolloin heidän esi-isänsä Jöran Koskelainen asettui Inkerinmaalle. Tällöinhän sinne muutti paljon suomalaisia sen jälkeen kun se v. 1617 Stolbovan rauhansopimuksella liitettiin Ruotsin valtakuntaan. Vielä vuonna 1917 Inkerinmaalla oli 28 suomalaista maalaisseurakuntaa, suomalainen koululaitos opettajanseminareineen ja n. 160 000 asukasta, valtaosa eli 140 000 oli luterilaisia.

Ehkä tunnetuin Koskelainen oli kirjailija ja sanomalehtimies Yrjö Koskelainen. Hänestä kertoo ”Kuka kukin oli” -kirja vuodelta 1961, että hän oli syntynyt Helsingissä 1885 ja kuoli 1951. Oltuaan ensin sanomalehden toimittajana hän oli Suomen Teollisuusliiton sihteerinä ja apulaisjohtajana 23 vuoden ajan vuoteen 1948, jolloin hän jäi eläkkeelle. Yrjö Koskelainen oli monipuolinen kulttuurihenkilö ja vaikuttaja. Hän toimi mm. 15 vuotta Suomen Kansallistehteen johtokunnan varapuheenjohtajana, 10 vuotta Suomalaisen kirjallisuuden seuran johtokunnassa jne. Myös eduskunnan sekä Helsingin kaupunginvaltuuston jäsenenä hän oli vv. 1931–33.

Yrjö Koskelainen ei ilmeisesti kuulunut meihin Viipurin läänin koskelaisiin. Mikäli jollakin lukijoista olisi parempaa tietoa olisi mukava, jos voisitte kertoa siitä lehtemme välityksellä. Valtaosa koskelaisista on sodan jälkeen asunut entisten Uudenmaan ja Hämeen läänien alueella. Täältä löytyy myös suurin osa sukuseuran jäsenistä. Kokonaisuuden kannalta olisi tärkeää, että saisimme myös muualla Suomessa asuvat suuremman määrän sukuseuran jäseniksi ja kertomaan sekä entisestä että nykyisestä elämästään.

Heikki Koskelainen

Kessu ja Juno

Sotatalvi 1942-43 oli puutteenäyteistä aikaa. Joskin rintamalla oli ankeaa, niin sitä oli kotirintamallakin. Puutetta oli kaikesta ja sen kanssa oli opittava elämää. Ja siihen oli keksittävä mitä erilaisempia konspteja.

Ostokorttiaika kesti vuodesta 1939 aina vuoteen 1953 päättyen ensimmäisen kahvilaivan tulon jälkeen. Korttiannosten ollessa vähimmillään sai voita 150 gr kuukaudessa, lihaa alle puoli kiloa ja sokeria puoli kiloa paitsi ne, joilla tupakkakortti, jolloin sokeria sai vain 250 grammaa.

Tupakkakupongilla sai kuukaudessa pillitupakkaa (Klubi 77) neljä askia, kun sitä vastoin pöllitupakka (Työmies) meni kokonaisuudessaan rintamalle. Sellaisen laatumerkkien kuin Saimaan ja Kilpi-tupakan valmistus oli lopetettu kokonaan. Rintamalle kyllä ilmaantui saksalaista Juno-tupakkaa. Mutta se oli kovin laihaa poltettavaa. Niinpä "Eldankajärven jää"-laulussakin lohkaistiin: "On sota tuimaa, ei Juno päätä huimaa". Juno olikin saman vahvuista kuin kotimainen kessun rungoista rouhittu polte, jota tupakaksi ei voinut nimittää.

Nurkantakaisen eli kessun viljely kukoisti. Sahalanpuolella ei tarvinnut turvautua Junoon, eikä kessun runkoja annettu edes myyntiin vaikka kyseltiin. Sahalanpuolella oli kessukulttuuri korkealla. Joka talossa kasvoi kessua. Se vaati vahvan maan, aivan yhtä vahvan kuin raparperikin. Niinpä kasvualusta tehtiin huolellisesti kaivamalla lapiolla ojanne, johon lätkäistiin reilusti huusin alta sitä ihtiään ja katettiin sitten tavallisella mullalla, johon kylvettiin siemenet. Oli Virginialaista, Havannaa ja Venäjänlehteä. Hyviä laatuja kaikki.

Syyspuolella piti saada kasvu ajoissa pysähtymään ja lehtien ennättää hyvin tuleentua. Kessullahan oli sellainen ominaisuus, että jos kuivatti keskenkasvuisena ja vaikkakin siinä oli vahvuutta, niin haju muistutti sitä samaa, joka nousi huusin alta. Meidän isällä oli homma hanskassa. Tupakkakasvit ennättivät hyvin kellastua ennen pakkasia, jolloin ne nostettiin tuvan vintille kattolaudoitukseen roikkumaan samaan orteen pihlajanmarjojen kanssa. Kuivat kessunlehdet hakattiin sitä mukaa kun tarvetta oli vanhassa puukirnussa petkeleellä. Saimin kaksivuotias Raili-tyttönen oli erityisen kiinnostunut kessujen hakkaamisesta, ja hän oikein odottikin, milloin pääsee vaijan kanssa kanssa hakkuutöihin.

Kessunviljelyn yleistyessä myöskin jalostustavat kehittyivät. Jalkasen sotavankileirille hiihdellellessämme poikkesimme Puseniukselle. Teuvo oli lomalla, ja hän oli hauduttanut kessut ja sitten vasta kuivattanut. Minusta niihin oli tullut jotenkin imelä maku ja vaikka tuotetta pitikin jehua, niin enpä siitä pitänyt. Jonkin verran yritin makua parantaa Lavendelinlehti-mausteella, mutta ei sekään oikein auttanut. Tuli sellainen hajuveden tuoksu.

Kyllä kaikkein parasta kessua tuli isän konstilla, orresta otettuna, kirnussa hienonnettuna ja sanomalehtipaperiin käärittynä sätkänä. Eri tupakkalaaduilla ei ollut eroa toisiinsa. Virginia tosin suippolehtisenä kasvavaa, mutta mitäs se makuun; ei niin mitään. Joskus kun halusimme huvitella, kuten Jalkasella, teimme sanomalehdestä piipun ja sitä olikin hauska tuprutella.

Saippuaa sai vain puoli kiloa vuodessa. Niinpä puut-

tuva määrä korvattiin kotitekoisella, suolista ja luista keitetyllä saippualla. Pahanhajuista se kyllä oli, mutta puhdasta tuli. Saippuaa keitettiin saunan kodan muuripa-dassa, kemikaalina käytettiin lipeäkiveä. Näin keittämäl-lä saatiin suolet ja luut sulamaan ja kun keitos oli jäähtynyt, se paloiteltiin laudoille ja nostettiin tuvan leivinuunin ja hellan kohdalle ylös katon rajaan kuivu-maan. Sellainenkin konsti pyykinpesussa oli, että tehtiin hyvin tiukkakankainen tuhkapussi. Siihen laitettiin tuh-kaa ja sitten vain pussi kellumaan pyykkipataan. Ja taas saatiin puhdasta.

Eero

Hannu Koskelainen ja Valto Pusenius Viipurissa -40 luvulla. Kuva Tervajoki kirjasta.

KOLMEKYMMENTÄLUVUN MUISTOJA:

Kiusantekoja

Oli leppoisa, aurinkoinen lauantai-ilta Vaivaisniemellä. Saunassa oli käyty ja istuttiin tuvan portailla. Silittelin kissa. Isä istui vieressä, nautiskeli kotikaljasta tai jostain vahvemmassa. Kissa nosteli häntää sitä silittäessä ja kehräsi hiljaa.

Lampaat olivat pihalla syömässä, yhellä oli kello kaulassa. Siitä tuli miulle mainio oivallus, laitanpa kis-sallekkii kellon kaulaan. Meillä oli pieniä, kuusessa tai jossain muualla olleita tiukuja, jotka kilisivät kirkkaasti. Hain sellaisen ja sidoin sen narulla kissan kaulaan.

Kun kissa liikahti, niin kello kilahdi. Kissa säikähti kilahdusta ja sänätäsi liikkeelle. Ja kun kissa loikki pakoon, kilkatti kello aina kovemmin kaulassa. Kissa pakeni hädissään heinävajan alle.

Isä huomasi, mitä tuli tehtyä. Kova sapiska siitä tuli ja remmi heilui palkintona tyhmästä tempusta. Kissaa ei näkynyt eikä kuulunut moneen päivään.

Pekka Koskelainen

KOSKELAISTEN SUVUSSA OLYMPIAHIIHTÄJIÄ JA MESTARIPYÖRÄILIJÄ

Kaikkiaan neljä Koskelaisten sukuun kuulunutta hiihtäjää osallistui 1930-luvulla Työläisolympialaisiin. Lisäksi suvun paras pyöräilijä oli aivan lähellä päästä Työläisolympialaisiin kesällä 1937.

Työläisolympialaisiin osallistuivat eri maiden työläisurheiluliittojen urheilijat, joilla ei ollut mahdollisuutta päästä "porvarien" olympiakisoihin. Toisen maailmansodan jälkeen näitä kisoja ei enää järjestetty. Vuosien 1925, 1931 ja 1937 kisoissa suomalaiset Työväen Urheiluliiton (TUL) urheilijat menestyivät hyvin.

Veljekset Arvo ja Vilho Koskelainen sekä heidän serkkunsa Antti ja Reino olivat 1930-luvulla TUL:n parhaita hiihtäjiä. Arvo ja Vilho siirtyivät 1935 toiseen leiriin, SVUL:n seuraan ja olivat myös tämän liiton kisoissa parhaita hiihtäjiä.

Arvo Koskelainen (s. 2.9.1903) voitti kaikkiaan neljä TUL:n mestaruutta. Hän oli paras hiihtäjä 10 ja 30 kilometrillä 1931 ja 1934. Jo talvella 1928 hän oli kolmas 50 kilometrillä ja 1932 toinen 30 kilometrillä. Vilho Koskelainen (s. 1.4.1909) voitti TUL:n mestaruuden 30 kilometrillä 1933 ja oli 10 kilometrillä kolmas 1929. Hän oli vain 19 vuotias ja voitti samana talvena myös nuorten mestaruuden.

Arvo Koskelainen

Reino Koskelainen

Alpeilla happivaiveuksia

Työläisolympialaisissa Itävallan alpeilla Murzzuschlagissa talvella 1931 suomalaisilla oli vaikeuksia sekä kiivetä vuoren rinteitä että laskea niitä alas. Ladut kiertelivät 1500 metrin korkeudessa ja se aiheutti happivaiveuksia Karjalan miehille. Arvon ja Vilhon lisäksi joukkueessa oli myös Antti Koskelainen (s. 30.4.1906).

Ensimmäinen laji oli 15 kilometriä. Arvo oli neljäs, Vilho kahdeksas ja Antti kolmastoista. Heidän piti osallistua myös 30 kilometrin hiihtoon, mutta sen alkaessa puhkesi puhkesi valtava lumimyrsky ja kilpailu keskey-

tettiin. Arvo hiihti myös 10 kilometrin joukkuehiihdossa (viestejä ei ollut) Suomen kakkosjoukkueessa, joka tuli toiseksi ykkösjoukkueen voittaessa.

Arvo Koskelainen oli Keski-Euroopassa toisenkin kerran. Talvella 1934 Tšekkoslovakian työläisurheiluliiton talvijuhlissa hän voitti 25 kilometrin kilpailun. Vuoden 1937 Työläisolympialaisissa oli Tšekkoslovakian Johannisbadissa oli mukana Reino Koskelainen (s. 19.4.1914). Hän oli 30 kilometrillä kymmenes ja 15 kilometrillä kahdestoista.

Kaikki Koskelaiset olivat syntyneet Vahvialassa ja edustivat Vahvialan Kilpa-Veikkoja. Antti oli ammatiltaan asemamies, muut maa- ja metsätömiehiä.

Karjalan Urheilijoihin

Arvo ja Vilho Koskelainen siirtyivät talveksi 1935 Hiihtoliiton seuraan Karjalan Urheilijoihin. Arvo oli sinä vuonna SM-hiihdoissa neljäs sekä 17 että 50 kilometrillä, joten työläisurheilijoiden taso oli lähes yhtä hyvä kuin "porvarienkin". Veljekset yrittivät selvittää Garmisch-Partenkirchenin olympiakisoihin 1936, mutta kunto ei aivan riittänyt. Sinä talvena Vilho oli neljäs SM-hiihtojen 17 kilometrillä ja neljäs samalla matkalla myös Salpausselällä. Arvo oli puolestaan toinen Puijon kisojen 50 kilometrillä Kuopiossa.

Arvo Koskelainen kaatui talvisodassa 22. tammikuuta 1940 Ylä-Sommeen taisteluissa Viipurin maalaiskunnassa. Muiden mestarihiihtäjien kuolinajoina ei tämän kirjoittajalla ole tietoa.

Mestari pyöräilijä

Vahviala oli 1930-luvulla TUL:n parhaita pyöräilypitäjiä. Pyöräilyä harrastettiin Vahvialan Kilpa-Veikoissa, Vanhakylän Elossa ja Hovinmaan Innossa. Eloa edusti Eino Koskelainen (s. 6.3.1913), joka voitti 1936 TUL:n mestaruuden 100 kilometrin maantiepyöräilyssä. Maantiejossa hän oli TUL:n kisoissa lisäksi 1935 kuudes ja 1938 neljäs. Hän oli sekä kestävä että nopea. TUL:n mestaruusajoissa 1938 hän oli yhden kilometrin matkalla toinen.

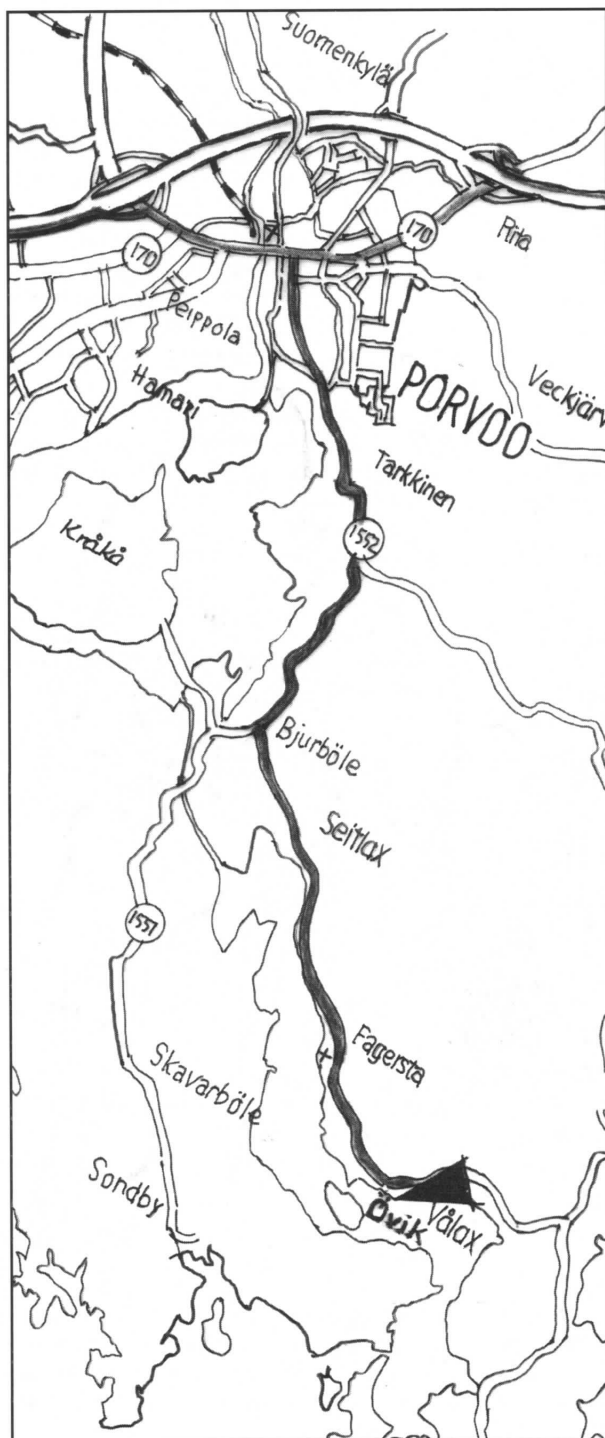
Eino yritti tosissaan vuoden 1937 Työläisolympialaisiin, jotka pidettiin Belgian Antwerpenissa. Suomen katsastuksissa hän oli 100 kilometrin maantiejossa neljäs. Kun kolme parasta valittiin kisajoukkueeseen, Koskelainen jäi varamieheksi. Uransa parhaaseen menestykseen Eino pääsi työläisurheilijoiden pohjoismaisissa mestaruuskilpailuissa Osllossa 1939. Hän oli 120 kilometrin maantiejossa neljäs. Edelle pääsi vain kolme norjalaisista. Eino Koskelainen haaveili varmaan vuoden 1940 Helsingin olympiakisoista, mutta maailmansodan takia niitä ei koskaan tullut. Talvisotaan päättyi myös Einon kilpailu-ura.

Antti O. Arponen

Kirjoittaja on karjalaissukuinen urheilukirjailija. Tiedot perustuvat hänen teokseensa *Luovutetun Karjalan urheilu*, joka ilmestyi vuonna 1995. Asiasta kiinnostuneet voivat ostaa sen kustantajalta Suomen Urheilumuseosta Helsingin Olympiastadionilta.

Övikin leirikeskus Porvoossa.

KUTSU

Koskelaisten Sukuseura ry:n kesätapahtuma ja vuosikokous syyskuun 4. päivänä 1999 Porvoon Övikin leirikeskuksessa

Aikataulu:

Kokoontuminen kello 10 alkaen ulkoilun, tikanheiton ja tutustumisen merkeissä.

Päivän ohjelma:

12.00	Lounas
13.00	Vuosikokous
	Kahvit
14.00	Päiväjuhla
	Yhteislaulua
	Juhlapuhe
	Musiikkia
	Palkintojen jako
	Arvonta

Lounaalla vaihtoehtona liha- tai kalaruoka. Varauksia varten pyydämme tekemään ennakko-ilmoitukset elokuun puoliväliin mennessä Raija Niemiselle arki-iltaisin puh. 019-651 814 tai os. Sikilä PL 110, 07280 Ilola

Lounaan sekä kahvin/teen + kahvileipä yhteishinta 60 mk. Lapset alle 12 vuotta 30 mk..

Leirikeskuksesta on mahdollisuus majoittaa edulliseen hintaan. Yhteys Övikin emäntään puh. 019-578 762.

Ajo-ohjeet viereisellä kartalla.

Koskelaiset

Vast. toimittaja Heikki Koskelainen
Leppisaarentie 10 C
00830 Helsinki
puh. 09-755 33 57, 050-56 34 065
heikki.koskelainen@columbus.fi

Toimittaja Pekka Koskelainen
Vuorenpeikontie 5 B 132
00820 Helsinki
puh. 09-786 380, 0400-918 375

Paino Formato Oy, Porvoo
Julkaisija Koskelaisten Sukuseura ry
Tilausmaksu 40 mk sisältyy jäsenmaksuun
Pankkitili Merita 126230-518535